

Пилипенко Вячеслав

к.е.н., доцент кафедри економіки

Сумський національний аграрний університет

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Україна сьогодні перебуває в надзвичайно складних економічних та соціально-політичних умовах. Необхідність реформування і економіки і суспільно-політичних інститутів не викликає сумнівів в абсолютній більшості населення. Проте, пріоритети та напрями здійснення цих реформ генерують нескінченні дискусії та суперечки.

Зупинимося на деяких з них, які стосуються заробітної плати, оскільки це стосуються всіх нас.

На сьогоднішній день (жовтень 2015 року) середньомісячна заробітна плата в Україні становить 4532 грн. При цьому в такій галузі як освіта її рівень складає 3568 грн. або 78,7% від середньоукраїнського, а, наприклад, в складському господарстві – 5729 грн. або 126,4%. [1] Слід також зауважити, що у освітян немає практично «конвертної» зарплати, чого не можна сказати про інші галузі економіки. Тож, реальний розрив складає ще більш разючий розмір. Виникає питання (залишимо поки в стороні невиконання Закону України «Про освіту», де було передбачено рівень оплати праці освітян на рівні середньої зарплати по промисловості – 5096 грн. в жовтні 2015р.), яким чином можна реалізувати проголошений (так і хочеться сказати – «прокукареканий»!) курс розвитку нашої економіки на *інноваційній* основі, який передбачає пріоритетний розвиток всіх сфер діяльності, пов'язаних з генерацією та впровадженням досягнень НТП: науки, освіти, культури? Невже вчитель із жебрацькою зарплатою зможе дати дітям гарну базову освіту, яка стане фундаментом для подальшого навчання у вищих навчальних закладах, які наші можновладці вирішили реформувати в першу чергу (не судову систему, не правоохоронні органи, не корупційне державне управління, а саме освіту)?

Причому реформа, по суті полягає в тому, що держава відсторонюється від обов'язків фінансування освітніх закладів. Бо хіба ж можна назвати фінансовою автономією заклик заробляти науковими дослідженнями гроші на існування для вузів з гуманітарним напрямком, які апріорі не можуть зрівнятися по ступеню практичної спрямованості з технічними вузами. А хіба скорочення закладів освіти є метою реформи?

Не секрет, що основа суспільства в розвинених демократичних країнах світу – середній клас, який формується з висококваліфікованих (а значить і високооплачуваних!) найманих працівників та представників малого і середнього бізнесу, абсолютна більшість з яких мають дипломи про вищу освіту. На заході розуміють значення освіти, як **необхідного фундаменту** розвитку НТП. Це розуміння проявляється у відповідних рівнях оплати праці вчителя школи чи професора університету.

Україна може знайти себе в світі, якщо усвідомить просту істину: лише знання є джерелом добробуту суспільства. Свідченням такого розуміння з боку влади стане зміна пріоритетів при формуванні бюджету країни. Тільки зростання витрат на науку, освіту та культуру зможе сприяти переходу на інноваційний шлях розвитку. І хоча ефект від цього проявиться не зразу, іншого виходу у нас на шляху до заможного суспільства просто немає![2]

Не менш важливим питанням, яке потребує вирішення є проблема «конвертної» зарплати. Зміна форм власності, яка відбулася за час незалежності України, на жаль, не змінила підходів щодо оподаткування зарплати та нараховування соціальних внесків. Існуюча система, при якій підприємство сплачує близько 40% соціальних внесків на фонд зарплати[3], а податку на прибуток лише 18% [4] не сприяє виходу з тіні зарплат у приватному секторі економіки. В той час як бюджетники не мають можливості отримати «тіньові» зарплати, а також перекласти тягар інфляції та девальвації гривні на споживачів, приватний сектор економіки активно цим користується. Якщо за даними НБУ падіння реальних доходів населення за 2014 рік склало 9%, рівень інфляції 28,5%[5], а середня номінальна зарплата освітян за цей період зросла

на 6% [1], то не складно пересвідчитися, що падіння реальних доходів працівників освіти склало 22,5%. Але крім освітян існує велика кількість інших працівників бюджетної сфери (охорона здоров'я, культура), яка знаходиться в аналогічній ситуації. Отже, по суті весь тягар перекладений на плечі бюджетників, які отримують тільки офіційну зарплату. Необхідно змінити кардинально ситуацію з оподаткуванням фонду зарплати, щоб детінізувати виплати робітникам. З цього приводу можна було б вітати наміри Мінфіну знизити розмір ЄСВ до рівня ставки податку, якби це доповнювалося би відповідною зміною податку на доходи фізичних осіб та збільшенням номінальної заробітної плати. Якщо розмір ЄСВ буде меншим за податок на прибуток підприємства, то власникам фірм буде не вигідно виплачувати зарплату в конвертах і вони виведуть її з тіні, а це дасть можливість отримати додаткові чималі кошти до бюджету за рахунок податку на доходи фізичних осіб. Для бюджетних установ, ті кошти, що сплачувалися у вигляді ЄСВ, можна було б також направити на збільшення розміру зарплати, що сприяло б вирівнюванню розміру доходів бюджетної сфери та бізнесу.

Література

1. Держкомстат України. Середня заробітна плата за видами економічної діяльності за місяць у 2015 році. Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

2. Пилипенко, В.В. Сучасні проблеми оплати праці [Текст] / В.В. Пилипенко // Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19-21 червня 2012 р. / Відп. за вип. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2012. — С. 87-89.

3. Про збір та облікединоговнеску на загальнообов'язковедержавнесоціальнестрахування. Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page>

4. Податковий кодекс України. Режим
доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/spisok3/>

5. Макроекономічний та монетарний огляд. Режим доступу:
<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14994179>